

УДК 657.1

Жадан М. І.¹

Добишева М. Л.²

¹канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУз-622 ЗНТУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Інфляційні процеси, зростання фінансових ризиків, загострення конкурентної боротьби спонукає підприємців шукати ефективні джерела фінансування та мінімізувати ризик його розміщення і виникнення. Економічним пріоритетом підприємницької діяльності стало підвищення ринкової вартості підприємства за рахунок не тільки власного, але й позикового капіталу [1, с.184].

Незважаючи на значні напрацювання, здійснені вченими, зазначимо, що питанням місця позикового капіталу в складі капіталу підприємства та його бухгалтерської природи приділяється недостатньо уваги. Зокрема, питанням обліку позик від нерезидентів, які мають офшорний статус. Тому дані проблемні питання потребують детальних досліджень [2, с.53].

Відповідно до ст. 1046 ЦКУ, за договором позики одна сторона (позикодавець) передає у власність іншій стороні (позичальникові) грошові кошти чи інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку ж суму грошових коштів (суму позики) або таку ж кількість речей того ж роду й такої ж якості [6].

Позика може бути як процентною, так і безпроцентною, адже ст. 1048 ЦКУ говорить, що позикодавець має право на одержання від позичальника процентів від суми позики, якщо інше не встановлено договором або законом. Розмір і порядок одержання процентів устанавлюються договором. У разі якщо договором не встановлений розмір процентів, його визначають на рівні облікової ставки Національного банку України. За умови відсутності іншої домовленості сторін проценти виплачуються щомісяця до дня повернення позики.

Визначення фінансового кредиту наведено в пп.14.1.258 п.14.1 ст.14 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755 –VI зі змінами та доповненнями (далі – Кодекс), а саме це кошти, що надаються банком-резидентом або нерезидентом, що кваліфікується як банківська установа згідно із законодавством країни перебування нерезидента, або резидентами і нерезидентами, які мають згідно з відповідним законодавством статус небанківських фінансових установ, а також іноземною державою або його офіційними агентствами, міжнародними фінансовими організаціями та іншими кредиторами – нерезидентами юридичній чи фізичній особі на визначений строк для цільового використання та під процент.

В Кодексі визначення процентів наведено в пп.14.1.206 п.14.1 ст.14, а саме: проценти – дохід, який сплачується (нараховується) позичальником на користь кредитора як плата за використання залучених на визначений або невизначений строк коштів або майна.

Починаючи з 01.01.2015 року Кодексом встановлено новий підхід до розрахунку об'єкта оподаткування податком на прибуток. Так, із зазначеної дати об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень розд. III Кодексу (пп.134.1.1 п.134.1 ст.134 Кодексу).

Розділом III «Податок на прибуток підприємств» Кодексу не передбачено коригування фінансового результату до оподаткування на різниці по операціях з отримання та повернення кредиту.

Отже, такі операції відображаються згідно з правилами бухгалтерського обліку при формуванні фінансового результату.

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій (п.1 ст.9 Закону України від 16.07.1999 року №996 -XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»).

Разом з цим оподаткування процентів за борговими зобов'язаннями передбачено ст.140 Кодексу.

Під борговими зобов'язаннями для цілей даного пункту слід розуміти зобов'язання за будь-якими кредитами, позиками, депозитами, операціями РЕПО, зобов'язання за договорами фінансового лізингу та іншими запозиченнями незалежно від їх юридичного оформлення (п. 140.1 ст. 140 Кодексу).

Відповідно до п. 140.2 ст. 140 Кодексу для платника податку, у якого сума боргових зобов'язань, що виникли за операціями з пов'язаними особами – нерезидентами, перевищує суму власного капіталу більш ніж в 3,5 рази (для фінансових установ та компаній, що займаються виключно лізинговою діяльністю, – більш ніж в 10 разів), фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму перевищення нарахованих у бухгалтерському обліку процентів за кредитами, позиками та іншими борговими зобов'язаннями над 50 відсотками суми фінансового результату до оподаткування, фінансових витрат та суми амортизаційних відрахувань за даними фінансової звітності звітного податкового періоду, в якому здійснюється нарахування таких процентів.

Згідно з п. 140.3 ст.140 Кодексу проценти, які перевищують суму обмеження, визначеного п. 140.2 Кодексу, які збільшили фінансовий результат до оподаткування, зменшують фінансовий результат до оподаткування майбутніх звітних податкових періодів у сумі, зменшеній щорічно на 5 відсотків до повного її погашення з урахуванням обмежень, встановлених п. 140.2 Кодексу.

Згідно ж п. 5 П(С) БО 15 «Дохід», за яким дохід виникає під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена. Тож, в даному випадку виникають розбіжності в бухгалтерському та податковому обліку позик від нерезидентів, які мають офшорний статус.

З метою подолання існуючих розбіжностей до пп.135.5.15 ПКУ доцільно внести корективи, зробивши виключення стосовно позик від нерезидентів, які мають офшорний статус, оскільки в будь-якому випадку дані позики не можуть вважатись доходом з тієї причини, що вони надаються на умовах повернення та платності, що передбачено чинним ЦКУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зеленіна О. О. Розкриття інформації про формування та використання позикового капіталу у бухгалтерській звітності / О. О. Зеленіна // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць. / Серія: бухгалтерський облік, контроль і аналіз. [Відповід. редактор д. е. н., проф. Ф. Ф. Бутинець]. – Випуск 1(19). – Житомир: ЖДТУ, 2011. – С.184–193

2. Зеленіна О. О. Позиковий капітал як складова капіталу підприємства: місце та бухгалтерська природа / О. О. Зеленіна // Вісник ЖДТУ. Серія: економічні науки. – 2010. –№ 1(51). – с.53–61

3. Ковальов Д. Позики від нерезидента з офшорним статусом: податковий та бухгалтерський облік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www. dt-kt. com/pozyky-vid-nerezidenta-z-ofshorny](http://www.dt-kt.com/pozyky-vid-nerezidenta-z-ofshorny)

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 -VI (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www. zakon. rada. gov. ua/go/ 2755–17](http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17)

5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. №435 -IV(із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www. zakon. rada. gov. ua/go/435–15](http://www.zakon.rada.gov.ua/go/435-15)